

Fraunblatz

II

FRANZ BLATT

31. august 1903 — 2. august 1979

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 11. december 1980

af **Holger Friis Johansen.**

Franz Josef Blatt blev født på Frederiksberg den 31. august 1903. Han var eneste barn af tilflyttede østrigske forældre; faderen var forretningsmand, kemiingeniør af uddannelse. Omgangssproget i hjemmet var tysk, og Franz Blatt var således tosproget fra sin tidlige barndom. Forældrene var romersk-katolske, og sønnen gik på Sct. Andreaskollegiets skole, hvorfra han fortsatte til Metropolitanskolen og blev klassisk-sproglig student 1921. Fra barndomsmilieuet medbragte han præg som han bevarede livet igennem: en af megen praktisk sans støttet vilje til at løbe og evne til at beregne risici, som meget vel kunne minde om en forretningsmands, en international orientering støttet af hans eget sprogkendskab og sans for sprogets funktion som kulturformidler, og en på personligt kendskab og forståelse baseret respekt for den katolske kirke som faktor i europæisk åndshistorie, som aldrig forlod ham, skønt han siden sin første ungdom intet positivt forhold havde til nogen religion.

Derimod ser det ikke ud til, at hjemmet har haft nogen betydning for hans valg af studium. Det må nok snarest tilskrives indflydelse fra hans lærere i gymnasieårene, særligt fra J. L. Heiberg, der foruden at passe sit professorat i klassisk filologi ved Københavns Universitet regelmæssigt underviste på Metropolitanskolen, at Franz Blatt efter sin studentereksamen straks kastede sig over faget klassisk filologi, hvori han efter kun fem års studium aflagde magisterkonferens i 1926. Den københavnske universitetslærer der uden sammenligning betød mest for ham var Heibergs yngre kollega gennem mange år, den fremragende pædagog og fortolker af antik litteratur A. B. Drachmann, som han altid omtalte med hengivenhed og respekt, og til hvem hans doktordisputats er dediceret. Men hans interessefelt indenfor faget blev et helt andet end Drachmanns. Som student i København fulgte han bl. a. romanisten

Kr. Sandfelds sproghistoriske undervisning med stor interesse, og af helt afgørende betydning for ham blev et studieophold ved Lunds Universitet i efteråret 1925, hvor han studerede under og knyttede personlige bånd til den banebrydende forsker i senantik latinsk sprog Einar Löfstedt. Det var Löfstedt der gjorde ham opmærksom på et velegnet objekt for videregående studier over latinens senere stadier: en tidligt middelalderlig latinsk oversættelse af et farverigt græsk hagiografisk skrift, beretningen om apostlene Matthias' og Andreas' oplevelser blandt menne-skeæderne. Det skarpsyn hvormed Löfstedt her forsynede den kun 22-årige danske student med et for ham ideelt arbejdsredskab fik vidtgående konsekvenser også udover den disputats som i første omgang blev dets resultat.

Efter to års undervisningsvirksomhed ved forskellige københavnske skoler og kurser (1926—28), som gav den senere universitetslærer et førstehåndskendskab, som ikke alle universitetslærere har, til hans fag set under synsvinklen gymnasiefag, rejste Blatt i sommeren 1928 til München, hvor han med støtte fra Carlsbergfondet i to år arbejdede ved redaktionen af den store, år 1900 påbegyndte og endnu idag ikke afsluttede internationalt støttede ordbog over antikt latin, *Thesaurus Linguae Latinae*. Kort før sin afrejse havde han giftet sig med Ulla Schottländer. Der kan ikke være tvivl om, at de to år i München på alle måder hørte til de lykkeligste i Blatts liv. Sammen med sin kone, der selv var en kyn-dig og bredt interesseret humanist, og med gode venner der kom derned i kortere eller længere tid, gennemrejste han, mest på cykel, store dele af Mellemeuropa, ikke mindst Norditalien, og gennem sit daglige arbejde fik han en grundig lexicografisk skoling, som udgør en væsentlig baggrund for meget af hans senere forskning; endelig blev disputatsen, »Die lateinischen Bearbeitungen der Acta Andreae et Matthiae apud anthropophagos, mit sprachlichem Kommentar herausgegeben von F.B.« (1930), i alt væsentligt til i München.

Disputatsen, som blev forsvaret i København den 25. september 1930, er et imponerende modent og perspektivrigt arbejde. Foruden den text som Löfstedt havde gjort ham opmærksom på havde Blatt fundet frem til en anden derfra betydeligt afvigende redaktion; disputatsen indeholder nøje kommenterede tekstkritiske udgaver af begge redaktioner foruden den bevarede græske text og en knapt formuleret, men stof-mættet indledning, som bl. a. behandler de to redaktioners ret udviklede formale og indholdsmæssige forhold dels til hinanden, dels til den beva-rede og den eller de tabte græske originaler, deres plads i den tidlige

middelalderlatins historie, og deres rytmiske struktur. Det er ikke tilfældigt, at disputatsens titel benytter udtrykket »Die lateinischen *Bearbeitungen* . . .«, ikke »Übersetzungen«: Blatt viser ganske klart, at de to latinske redaktioner nok stammer fra en oversættelse fra græsk, men begge overleveringsmæssigt set har levet deres eget liv, den ene som en mere folkelig prosatext med den for sådanne tekster karakteristiske i detaillén stærkt foranderlige udformning, den anden, den af Blatt første gang trykte, som en efter mere strikt opbyggelige formål tilskåret text, som desuden næsten helt igennem har været genstand for en omstrukturering i accentuerende kola, således at den nærmest fremtræder som et langt digt på ca. 1600 verslinier. Hvad kronologien angår, konkluderer Blatt, at den oprindelige, nu tabte, oversættelse ikke kan være yngre end det 6. århundrede, og at den rytmiske bearbejdelse, som er den yngste af de to bevarede, senest kan være fra det 8. århundrede. Disputatsen kan ses som udgangspunkt for flere vigtige linier i Blatts senere forskning: den kyndighed og omhu hvormed lexikalske fænomener registreres og sættes ind i deres sammenhæng peger frem mod den imponerende indsats som middelalderlatinsk lexikograf, som Blatt ydede igennem resten af sit liv; interessen for oversættelsesproblematik, specielt hvor latin er oversættelsessproget, fastholdes og nuanceres gennem flere mindre afhandlinger og når en slags kulmination i hans arbejde med den latinske Josephusoverlevering; den dygtigt gennemførte — omend ikke blandt fagfæller uimodsagte — argumentation vedrørende rytmiseringen af den af Blatt selv offentliggjorte redaktion fører videre til studier over relationerne mellem antik og middelalderlig rytmik og metrik; og vel allervigtigst: Blatts syn på det latinske sprogs historie som en kontinuerlig proces tværs over traditionelle historiske periodegrænser, og som et integreret aspekt af en ubrudt europæisk kulturudvikling fra antikken til renaissance, et grundsyn som er tydeligst udtrykt i bogen »Fra Cicero til Copernicus« (1940), men som manifesterer sig klart gennem det meste af hans senere produktion, markeres allerede i disputatsen ved den gentagne påvisning af forbindelser i sproglig og tankemæssig struktur mellem klassisk, senantik og tidligt middelalderligt latin.

Knap to måneder før disputatshandlingen tiltrådte Blatt et nyoprettet docentur i klassisk filologi ved »Universitetsundervisningen i Jylland«. Når han valgte at knytte sin skæbne til det dengang endnu ikke formelt eksisterende Aarhus Universitet fremfor, som bl. a. hans gamle lærer A. B. Drachmann søgte at få ham til, at finde beskæftigelse i hovedstaden, må det ses som den første af adskillige manifestationer af en trang

til at få nyttiggjort de store praktisk-konstruktive evner han besad, evner som ikke kunde tilfredsstilles f. ex. gennem en underordnet stilling ved Københavns Universitet. Han forblev trofast mod den institution han éngang havde valgt. Det bør ikke glemmes, hvilken tjeneste han i 1940, som allerede højt estimeret forsker, gjorde sit endnu meget unge og spinkle universitet, som flere lærere i de nærmest foregående år havde forladt for at søge til København, ved at afslå en kaldelse til det efter William Norvins død ledigblevne professorat i klassisk filologi ved Københavns Universitet. Den psykologiske virkning af dette nej var betragtelig, såvel i København som i Århus.

Den eneste afbrydelse af sit over 40-årige virke ved Aarhus Universitet var han selv uskyldig i. Den 29. august 1943 blev han sammen med flere andre fremtrædende lærere ved universitetet arresteret af besættelsesmagten; i september blev han ført til Horserød, og efter sin løsladelse herfra lige omkring jødearrestationerne i oktober undslap han, der var halvjøde og hvis kone var heljøde, med sin familie til Sverige, hvor de forblev til besættelsens ophør. Det meste af udlændigheden tilbragte han i Göteborg, hvor han beklædte et lektorat ved Göteborgs Högskola og sammen med Ulla Blatt ydede en væsentlig indsats ved etableringen og opretholdelsen af de danske skoler i Göteborg og Lund.

Ved Aarhus Universitet var han (fra 1934 som professor) gennem den lange og ofte møjsommelige opbygningsfase indtil op i 1960'erne en af de mest fremstående, og samtidig en af de mest energiske og effektive; han var universitetets rektor 1949—51 og havde sæde i konsistorium fra dets oprettelse i 1958 til 1966, men hans indflydelse var omtrent lige betydelig hvadenten han formelt beklædte en overordnet post eller ej. Hans forhandlingsevne, som der bl. a. blev gjort flittig brug af overfor mere eller mindre træge københavnske forhandlingspartnere i de første årtier, var legendarisk; som komponenter i den indgik en klar og kontant praktisk realisme, en fremragende mundtlig og skriftlig formuleringssevne, og ikke mindst megen menneskekundskab.

Indenfor sit eget fagområde var han den eneste fastansatte lærer indtil 1961 og har således så godt som ene mand æren for opbygningen af Institut for Oldtids- og Middelalderforskning, herunder af instituttets velforsynede bibliotek. Instituttets navn genspejler naturligvis Blatts egne vidtspændende forskningsinteresser; men det er værd at nævne, at navnet også, hvad der ikke umiddelbart fremgår af det, dækker over et mangeårigt, af Blatt stærkt ønsket og fremmet og stadig fortsat, nært samarbejde mellem filologer og historikere indenfor oldtids- og middel-

alderområdet. Den stærke århusianske tradition for et sådant samarbejde — indtil for ret nylig markant forskellig fra den københavnske tradition — skyldes ikke mindst den indflydelse som Blatt øvede med udgangspunkt i sin klare indsigt i vevselvirkningen mellem sproglige og historiske faktorer. Udenfor det faglige område er det nok hans utrættelige arbejde for at få både det humanistiske fakultet og hele universitetet fuldt fagligt udbygget der falder mest i øjnene; ikke mindst aktiv var han, lige fra sin rektorperiode, for at fremme etableringen af universitetets sidste hovedområde, det naturvidenskabelige.

I sin undervisning var Blatt omhyggelig og samvittighedsfuld både i sit emnevalg og i sin forberedelse. Han, der i sin forskning var latinist med sproglige hovedinteresser, og som efterhånden koncentrerede sig mere og mere om middelalderligt latin, underviste med lige stor oplagtthed i litterære, historiske og sproglige discipliner, i græske og i latinske tekster indenfor den klassiske oldtid, men bevægede sig kun sjældent ind på det middelalderlige — så sjældent, at det sommetider udløste beklagelse blandt hans studenter. Hans tilbageholdenhed på dette punkt var imidlertid udtryk for en — måske overdreven — personlig hæderlighed, der forbød ham at påtvinge sine studenter en interesse som set ud fra gældende examensbestemmelser måtte betegnes som marginal. Først efter Blatts afgang indførtes ved instituttet examensordninger i middelalderligt latin og byzantinsk græsk.

Som han stillede store krav til sig selv, gjorde han det til sine studenter. Folk som kun kom til hver anden eller tredie time, eller som var dårligt forberedt, blev ublidt behandlet, og ikke helt få lod sig skræmme bort fra faget heraf. Men der findes næppe nogen af dem der har studeret hos Blatt i længere tid, som ikke husker ham med hengivenhed og taknemlighed — ikke blot for den faglige standard han håndhævede og, om fornødent, gennemtvang, men også for den aldrig svigtende interesse og forståelse hvormed han fulgte hver enkelt student på hans eller hendes vej — en interesse og forståelse der kunde ytre sig i personlig afhentning til en time hvortil vedkommende ikke var mødt op, i udformningen af et examensspørgsmål eller forløbet af en examination, og tit og ofte i individuel hjælp og støtte i personligt kritiske situationer, som regel således givet at taknemlighedsytringer (som Blatt ikke brød sig om) var umulige at få anbragt.

Jævnside med undervisningen og det stedse mere omfattende administrationsarbejde flød Blatts videnskabelige produktion i en jævn strøm gennem det meste af hans funktionstid ved Aarhus Universitet. Det er

karakteristisk for hans vurdering af sit fag og af dets udøvers forpligtelser, at der ved siden af hans arbejder på udenlandske sprog kan peges på en lang række større og mindre dansksprogede arbejder; en del af dem sigter på en mere speciel læserkreds — det gælder f. ex. »Alfabetets Historie« (1945), udarbejdet under Sverigesopholdet, og »Latinsk Syntaks i Hovedtræk« (1946), men mange af dem er karakteriseret ved et bredere emnevalg og har en videre læserkreds for øje. En komplet opregning skal her undlades, men det er rimeligt at nævne følgende arbejder: »Oldtidskulturens Undergang« (1934), en nøgternt gennemført, på dybtgående kendskab baseret præsentation og vurdering af mellemkrigstidens fremherskende holdninger til dette udviklede problem, måske hans bedste arbejde i denne kategori; »Fra Cicero til Copernicus« (1940), som delvis er baseret på tidligere trykte tidsskriftartikler, og som bl. a. rummer fortrinlige kapitler om begrebet det klassiske, oversættelseslitteratur og oversættelsesprincipper, og renaissancelatin; »Under vor Haand og Segl« (1943), om danske middelalderlige diplomer, inspireret af Blatts arbejde med *Diplomatarium Danicum*, hvorom siden; den meget alment orienterede »Midt i et Sekel« (1951), som bl. a. rummer nogle taler fra hans tid som rektor ved Aarhus Universitet; »To politiske epistler fra oldtidens Rom« (1963), den latinske tekst med dansk oversættelse og noter til to breve til Caesar, som er overleveret under historikeren Sallusts navn — i en velargumenteret indledning går Blatt ind for det, alt i alt dog næppe holdbare, synspunkt at Sallust virkelig er forfatteren til disse breve; og endelig indledning til og oversættelse af Cicero: *De natura deorum* (i »Ciceros filosofiske skrifter« I–V, 1968–72, ved Franz Blatt, Thure Hastrup og Per Krarup). Det betydeligste og mest omfangsrige af alle disse værker, den latinske syntax fra 1946 (oversat til fransk 1952), er en klar og levende, ind imellem direkte underholdende, fremstilling af et emne som for udenforstående kunde synes forudbestemt til en tør og pedantisk behandling. Blatts fremstilling, som kombinerer systematik i madvigsk tradition med moderne sproghistoriske og sproganalytiske arbejdsmetoder, er behageligt fri for overflødig fagterminologi, og den virker — som så meget af hvad han har skrevet om sproglige emner — fornyende ved sin bevidste betragtning af sproget i systematisk perspektiv som en funktionelt bestemt størrelse der tilpasser sig brugernes behov, og i historisk perspektiv som noget kontinuerligt groende, hvor talrige enkeltheder peger såvel frem som tilbage. En kort, og derfor nødvendigvis lidt uretfærdig, sammenligning mellem Madvigs og Blatts beskrivelsesmetoder appliceret på et enkelt, ret til-

fældigt valgt fænomen, imperfektum indikativ, vil illustrere hvad jeg mener. Madvig afhandler, tilsyneladende, fænomenet i een paragraf og indleder med en generel principielt ahistorisk beskrivelse: »*Imperfectum* anvendes, hvor man med Tanken hensætter sig i en forbigangen Tid og *beskriver*, hvad der da var nærværende. Det bruges derfor . . .«, og der følger en opregning af tre hovedanvendelser, fulgt af et længere parenthetisk indskud om tilfælde hvor imperfektum, i delvis modsætning til dansk sprogfornemmelse, *ikke* anvendes på latin; så følger fem-sex kort kommenterede eksempler, næsten udelukkende fra Cicero, en anmærkning om en særlig anvendelse, hvor dansk udtrykker sig fundamentalt anderledes, og afsluttende en henvisning til en Livius-passage, hvor man kan »efterlæse« et eksempel på brugen af imperfektum og diverse andre morfologiske kategorier som kan angive fortid. Blatt indleder også med en generel beskrivelse, som lyder: »Imperfektum Indikativ anvendes om det fortidige, nutidige og tidløse«; først dernæst følger en generel definition af imperfektum som fortid, som nogenlunde svarer til Madvigs men er kortere og stærkere fremhæver *uafsluttedhed* som det centrale ved den latinske imperfektum. Blatt fortsætter med sex, ikke kun tre, specialgrupper, hver for sig belagt med op til fire kort kommenterede eksempler, hentet fra Cicero, Caesar, Horats, Ovid, Livius og Tacitus. Han slutter kapitlet med to korte paragraffer, én om imperfektum anvendt om det nutidige — det tilsvarende findes hos Madvig spredt over to andre paragraffer, den ene (typen »*debebas*« = »du burde«) i et afsnit om *konjunktiv* i irrealis — og én om tidløs imperfektum, som, ligesom iøvrigt termen »tidløs præsens« (ikke fænomenet), mangler hos Madvig. Eksemplet viser på karakteristisk måde dels Blatts uomtvistelige gæld til Madvigs fremragende gennemførte systematisering, dels hans tvangfri indføjelse i det madvigske skema af nye sprogvidenskabelige, heriblandt sproghistoriske, erkendelser, dels endelig kontrasten mellem Madvigs systematisk altomfattende, principielt ahistoriske definitioner ledsaget af et økonomisk udvalg af præcist dækkende overvejende ciceronianske eksempler, og Blatts ofte mere kortfattede placeringer fulgt op af et mere righoldigt og betydeligt mere varieret eksempelmateriale, som dækker flere århundreders latinitet og omfatter både poesi og prosa. En stor del af forklaringen på den sidstnævnte, generelt set meget iøjnefaldende forskel mellem Madvig og Blatt er, lidt flot udtrykt, den at Madvig — implicit, men ganske klart, jvf. f. ex. det refererede indskud — skriver for den der skal *skrive* latin (ciceroniansk latin!), Blatt — explicit, jvf. hans forord — for den der skal *læse* sproget. Det er ikke under-

ligt, at fagfolk med et mere specifikt behov har beklaget sig over, at Blatts syntax vanskeligt kan bruges som håndbog til latinsk stilskrivning!

Men Blatts hovedinteresse blev i stedse højere grad middelalderlatin. Inden for studiet af *dansk* middelalderlatin har han været banebrydende på det lexikografiske felt dels med den store, i anlæg og udførelse eksemplariske, Saxo-ordbog (påbegyndt 1935, afsluttet 1957), dels med sin igangsættelse (først i 1930'erne) og mangeårige ledelse af Ordbog over dansk middelalderlatin, som for tiden er ved at blive afsluttet og forhåbentlig vil kunne publiceres som et sidste monument over hans indsats på dette område. Hertil kommer som noget meget væsentligt hans mangeårige virke som leder og medarbejder ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs udgave af middelalderlige danske diplomer i originaltext (Diplomatarium Danicum) og oversættelse (Danmarks Riges Breve). Mange af disse diplomer er trykt første gang i Diplomatarium Danicum, og for flertallet af dem gælder det, at de aldrig før havde været underkastet ordentlig tekstkritisk behandling. Det er indlysende, at største delen af dette meget omfattende, endnu ikke afsluttede arbejde måtte udføres af danske middelalderhistorikere; men Blatts medvirken, som strakte sig over i alt godt tyve textbind, indskrænkede sig ikke til tilsyn eller redaktionel indgriben i detaljer, men involverede for ca. en halv snes binds vedkommende direkte medarbejderskab i større eller mindre omfang. Hvad middelalderlatin *udenfor* Danmark angår, skal der her først og fremmest peges på de to store opgaver som Blatt tog op, men ikke fik afsluttet: nyudgivelsen af den latinske oversættelse af den græskskrivende jødiske historiker Josephus' (1. årh. e. Kr.) omfattende produktion og den store internationale ordbog over europæisk middelalderlatin, »Novum Glossarium Mediae Latinitatis usque ad annum 1200«. Josephusoversættelsen er foruden sin sproglige interesse af central betydning i middelalderlig åndshistorie: påvirkninger fra den kan påvises mangfoldige steder i Europa, også i Danmark; der kan til nærmere orientering henvises til den foreløbige oversigt over den latinske Josephustradition som findes i et kapitel af »Fra Cicero til Copernicus« (1940). Teksten er overleveret i over 150 håndskrifter, af hvilke langt de fleste aldrig havde været nærmere undersøgt; den havde ikke været udgivet i mere end 300 år. Det eneste bind Blatt nåede at publicere (1958, omfattende Antiquitates I–V) repræsenterer således udover selve tekstkonstitueringen en enorm indsamlings- og kollationeringsindsats; den gav bl. a. anledning til ophold ved talrige europæiske håndskriftbiblioteker gennem det meste af 1950'erne. Af endnu langt større omfang og be-

tydning er den anden store opgave Blatt kastede sig over i sine modnere år, *Novum Glossarium*. Værket bliver til ved samarbejde mellem en lang række mediævalister overalt i det Europa som i middelalderen havde latin som dominerende skriftsprog. Ordbogens første hæfte udkom i 1957, og Blatt var dens hovedredaktør fra begyndelsen til kort før sin død. Når man hører, at der indtil nu er udkommet knapt 4 bogstaver (svarende til godt $\frac{1}{10}$) af det samlede værk, vil man forstå, hvor krævende det var at stå i spidsen for dette foretagende i over 20 år — krævende både med hensyn til omhu i detaillerne, overblik og, ikke at forglemme, evne til at omgås og lede andre mennesker. De første hæfter blev genstand for en tildels ret hårdhændet kritik fra enkelte sagskyndiges side; jeg føler mig ikke fuldt kompetent til at vurdere denne kritik, men anser det for rimeligt at fremhæve, at Blatt var alt for erfaren til at bilde sig selv eller andre ind, at et pionerværk af de dimensioner der her er tale om skulde kunne blive blot tilnærmelsesvis fejlfrit; men her som oftere foretrak han, med risiko for fejltagelser, at få sat gang i forehavender han anså for vigtige fremfor at sidde i årtier og mikroskopere hver eneste detalje uden at publicere noget. Til en yngre fagfælle, som forekom ham at være lidt længe om at få sin disputats færdig, skrev han engang: »Vogt Dem for perfektionismens djævel, der ikke mindst i denne forbindelse vilde kunne volde ubodelig skade«. Eftertiden vil givetvis give ham ret i, at det også for *Novum Glossarium's* vedkommende var bedst at undgå den store djævel, selvom man så udsatte sig for, måske tildels med god grund, at blive generet af nogle af de små. Det er i alt fald vanskeligt at undgå at føle en viss stolthed over at Franz Blatts navn for altid vil være knyttet til dette monumentale arbejde, og tilfredsstillende at vide at det nu føres kyndigt videre af en fransk hovedredaktør, Yves Lefèvre, efter de i Blatts tid fastsatte principper.

Det er rimeligt at afslutte denne navnlig for middelalderlatinens vedkommende meget ufuldstændige oversigt over Blatts videnskabelige arbejde med en kort omtale af hans metodisk betydningsfulde artikel »Latin influence on European syntax«, som er baseret på en forelæsning ved Madvigkongressen i København i 1954 og en meddelelse i dette Selskab fra samme år, og som er trykt samtidigt i kongresakterne og i *Classica et Mediaevalia* bd. 18 i 1957. »Latin« dækker her såvel antikt som middelalderligt latin, og det metodiske problem Blatt stiller og for vistnok første gang søger at besvare nogenlunde udtømmende er dette: hvilke kriterier må man anlægge når man vil prøve at fastlægge latinens *syn-*

taktiske indflydelse — ikke den *lexikalske*, som er betydeligt lettere at have at gøre med — på de i den af latinsk sprog og tradition influerede kulturkreds fra middelalderen op til moderne tid talte og, navnlig, skrevne sprog? Blatt gennemgår bl. a. omhyggeligt de forskellige hinanden kompletterende synsvinkler der bør anlægges på problemet: lingvistiske, stilistiske, geografiske, historiske, og gør opmærksom på det vigtige i at distingvere mellem tilfælde hvor der er tale om en syntaktisk *nyskabelse* på latinsk basis i et eller flere europæiske sprog (»han sagde sig at ville dø« (Holberg) = se moriturum esse dixit; »dies ist meines Amtes« = hoc mei officii est) og de langt hyppigere tilfælde hvor en i det yngre sprog forudexisterende udtryksmåde befordres og understøttes af latinens indflydelse. Karakteristisk for hele afhandlingen er den gennemførte forsigtighed hvormed Blatt tager stilling til hypoteser om latinsk syntaktisk indflydelse og den omhu hvormed han påpeger ofte vel skjulte faldgruber indenfor dette store, lokkende og for en stor del stadig utilfredsstillende kortlagte område.

Blandt Blatts endnu ikke omtalte fagligt administrative hverv må først nævnes hans virksomhed som hovedredaktør, i praxis eneredaktør, af det danske faglige tidsskrift *Classica et Mediaevalia* fra 1941 til sin død i 1979. Det er Blatts fortjeneste, at dette tidsskrift i årtier har kunnet hævde sig i internationalt selskab, dels ved sin standard, dels ved den i tidsskriftverdenen ikke almindelige kombination af antikke og middelalderlige emner, der så fortrinligt udtrykker Blatts holdning til sit fag. Af betydning er også hans mangeårige formandskab for bestyrelsen for Selskabet til historiske kildekrifters oversættelse.

Franz Blatt var æresdoktor ved universiteterne i Glasgow og Bordeaux; han modtog Gads Fonds hædersgave i 1965, og han blev indvalgt i dette Selskab i 1949. Af faglige tillidshverv for Selskabet beklædte han allerede i forvejen to, som medlem af nationalkomiteen for DuCange og af den internationale kommission for Thesaurus Linguae Latinae; hertil kom senere en anselig række af mere eller mindre permanente opgaver: han fungerede i mangfoldige år (1950 ff.) som delegeret i Union Académique Internationale og var medlem af nationalkomiteen herfor fra 1959 og dens formand fra 1961; han var medlem af komiteen for Corpus Lexicographorum Graecorum og af komiteen for Monumenta Musicae Byzantinae fra 1961 og formand for den sidstnævnte fra 1966; han var medlem af udvalget for de islandske håndskrifter 1964, af bestyrelsen for Det danske Institut i Rom fra 1969, af komiteerne for Association Internationale des Etudes Byzantines fra 1970, for Lexicon Iconographi-

cum Mythologiae Classicae fra 1975, og for Corpus Vasorum Antiquorum fra 1976; han var Selskabets kongresdelegerede i London i 1959 og i Bonn i 1969. Af ikke-faglige tillidshverv for Selskabet beklædte han posten som klasseformand i den humanistiske klasse 1963—71; han var formand for Rask-Ørsted Fondets bestyrelse 1961—64 og gennem tyve år (1957—77) medlem af Carlsbergfondets direktion, hvis formand han var 1971—76. Foreningen af videnskabeligt format, bred humanistisk viden og interesse, forhandlingsdygtighed og administrative evner gjorde det naturligt, at Blatt var et både skattet og energisk medlem af denne række af komiteer, bestyrelser og direktioner, som ofte, og næppe altid ganske mod hans vilje, lagde stærkt beslag på hans arbejdskraft. En udførligere kommentering skal her undlades, men én funktion, som Blatt selv tillagde megen betydning og ofrede megen tid og energi på, må særligt fremhæves: hans tyveårige medlemskab af Carlsbergfondets direktion, heraf fem år som formand, og i tilknytning hertil hans medlemskab af De forenede Bryggeriers bestyrelse og forretningsudvalg og af Glyptotekets bestyrelse. Han spillede en rolle ved fusionen mellem Carlsberg og Tuborg i begyndelsen af 1970'erne; vigtigere er det dog, at hans i bedste forstand tolerante humanistiske holdning overfor emner og personer gennem hans virke i Carlsbergfondet (og i en årrække tillige i Statens almindelige Videnskabsfond og i Rask-Ørsted Fondet) havde betragtelig indflydelse på dansk forskningspolitik over det meste af en menneskealder.

Efter Ulla Blatts død giftede Franz Blatt sig i 1965 med Thora Balslev, fra 1968 dr. phil. og professor i engelsk ved Aarhus Universitet. Samtidigt med at hun i 1972 overgik til et professorat ved Roskilde Universitetscenter, tog Blatt som 69-årig sin afsked fra Aarhus Universitet, og han tilbragte sine sidste år i landlige omgivelser i Gevninge en mils vej vest for Roskilde. De to store opgaver, Novum Glossarium og Carlsbergfondet, optog hovedparten af hans tid endnu i adskillige år; hans sidste år overskyggedes af tiltagende svaghed, men når man mødte ham, f. ex. i dette Selskab, hvor han kom flittigt indtil få måneder før sin død, kunde det velkendte årvågne glimt komme frem i øjnene, og hans gamle livlighed bryde igennem. Han døde den 2. august 1979.

Med Franz Blatt har dansk humanistisk videnskab mistet en skikkelse af internationalt format. Hans fagfæller her i landet vil på kortere sigt huske ham som fagets Nestor og ubestridte førstemand gennem nær ved tyve år, og på længere sigt vel mest af alt som den der lagde 1000 år til faget latin. Vi der har samarbejdet nært med ham — og

hermed menes ikke mindst, men ikke blot, en række kolleger fra Aarhus Universitet — har mistet en medarbejder og ven af dem man kan stole på. Videnskabernes Selskab har i ham haft et af sine mest aktive medlemmer gennem de sidste tre årtier, et medlem der har tjent Selskabets interesser vel og ikke mindst udadtil har været en værdig repræsentant for det bedste i dansk videnskab og kultur. Ære være hans minde.